Број 210 У Новом Саду, у среду 24 септембра 1908. Година XLII.

„Застава“ излази сваки дан двапут, а недељом сваким и данима иза недеље и свеца једанпут.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. а на три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потура.

ЗАСТАВА

(Јутарњи лист.)

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул., бр. 32.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потура.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У НОВОМ САДУ

Пред инсталацију патријарха Лукијана.

Сутра ће у свечаној селници српског народног црквеног сабора обнародовати потврду епископа Лукијана за патријарха Прексутра ће епископ Лукијан сести на престо архиепископа српских.

После избора епископа Лукијана наступила је необична запетост у народу нашем. Јесу ли то необичне прилике, под којима се догодио овај избор? Је ли томе узрок необичан зрак који струји у овај мах политичком васионом?! Кроз цело тело народа нашег струји осећај, јасан, изразит осећај, да је овај избор био судбоносан.

Тај је избор дошао после љуте борбе А после вихора наступа у природи мир. Па јесу ли већ пр тутњили вихорови у нашој автономији Или је можда наступило само тренутно затишје?! Јели кршење и ломљава застала само за тренутак, па да новом снагом затутњи кроз цео народ наш, чак до у најзабитнија села?!

Та и таква питања пробијају данас груди народа нашег. Било би време, крајње време, да наступи мир. А било би и одвише лепо, а да би могли у то безусловно да верујемо. Та колико ли би ми могли корисног да урадимо са оноликом снагом, коју смо трошили досад у међусобној борби?!

Па чему да се нада народ наш?

Нови патријарх ће рећи своју реч. Ми нисмо позвани да говоримо у његово име Али познајемо сваки дах народне већине. Познајемо сваки откуцај срца српске народне радикалне странке.

Радикална странка се нада Да није било те наде, она би изашла из сабора, или учинила бог зна шта. Радикална странка није бирала патријарха у намери, да отпочне с њиме борбу. Ако је стало до искрене намере и добре воље у радикалне странке је најискренија намера и најбоља воља. Она ће жртвовати све, да омогући споразуман рад. Све осим начела и образа.

Народна реч проговара са несумњивом јасноћом. „Ако нови патријарх буде тражио снаге и ослонца у љубави и поверењу народа наћи ће га“. И како ли оно вели повереница новосадске општине?! Она верује да ће у нашој автономији наступити мир и споразум Верује, да ће сабор наш и највиши одбори његови моћи сложно заједнички радити са новим патријархом на корист цркве наше, просвете наше и народа нашег.

Поздрављајући новог патријарха Лукијана кад ступа на престо архиепископски, хоћемо да кажемо ово: Радикална странка хоће искрен, споразуман рад. Рад у име свега онога што треба свима да нам је свето. А нека суди и бог и народ. И нека понесе сву тежину одговорности, чијом се кривицом онемогућили тај рад

Беочинска каја незаконито продана.

Под владом барона Бенфија учињена је српском народу грдна неправда а народно црквеној автономији задат је тежак удар Без одобрења српског народно-црквеног сабора продао је манастир Беочин 29 јутара и 341 квадратни хват земљишта за кају фирми Редлих, Оренштајн и Шпицер за 200 000 круна. Патријарх Бранковић и ондашњи саборски одбор пристали су, да се то земљиште препише на поменуту фирму позивом на краљевску одлуку од 20. августа 1895. године, иако су знали, да се народно-црквено добро не може отуђити без дозволе сабора. Против тога протестовао је српски народ Но патријарх Бранковић и дахијски саборски одбор подметнули су ногу петровданском сабору 1897. године, па је растеран пре него што је могао да одпочне рад. Кад је сабор 1902. године изабрао нов саборски одбор, онда је отпочео озбиљан рад, да се ово насилно одузето народно добро врати народу. Не само што је незаконитим путем продато, него је дато у бесцење. За 200.000 круна продато је добро, које је вредило 15 пута толико. Говорило се већ онда, да је фирма Редлих, Оренштајн и Шпицер платила за то добро преко милијон круна, али да је отишло на друге сврхе, а манастиру Беочину остало је само 200 000 круна Радикална странка није могла преко све грдне неправде да пређе на дневни ред. Зато је 1902. године упутио саборски одбор, да покрене парницу за разваргање уговора Настојање саборског одбора, да се то добро врати народу, остајало је безуспешно, јер је патријарх Бранковић увек умео то да спречи. Управа манастира Беочина није хтела да покрене парницу у тој ствари; то није давао патријарх Бранковић, јер се бојао, да ће се дознати права истина о продаји беочинске каје.

Али заклела се земља рају да се сваке тајне знају. Данас се зна, да је продаја беочинске каје извршена и без краљевог одобрења. То је признао угарски министар-председник Векерле у својој одлуци од 17 (30) септембра о. г. До тога је дошло овако: саборски одбор решио је 12. августа 1906. године, да се нова каја да под закуп или продаје на лицитацији. Осим оног земљишта каје, које су незаконитим путем купили Редлих, Оренштајн и Шпицер, нашло се ново земљиште каје. То земљиште хтели су да узму под закуп Јован Ленардуци и другови. Беочинска фабрика каје (сада је та фабрика својина деоничарског друштва „Унијон“ а пре су били власници Редлих Оренштајн и Шпицер) и мерник Јосиф Лукач Саборски одбор упутио их је, да допуне своје понуде у погледу подизања фабрике и поднесу план и предрачун за подизање насипа на манастирском земљишту Управу манастира Беочина упутио је пак саборски одбор, да изради план тог новог земљишта каје и услове за закуп, па да уступи нудиоцима са позивом, да поднесу своје понуде за тај посао у најкраћем времену.

Против ове одлуке саборског одбора уложили су уток фабрика беочинске каје и Јосиф Лукач мерник, тражећи од министра-председника, да уништи одлуку саборског одбора и упути га, да са нудиоцима отпочне личне преговоре, пошто би они морали да издаду своје фабричке тајне, ако би се морали придржавати услова, које је прописао саборски одбор, што се не слаже са њиховим интересима. Беочинска фабрика каје као наследник фирме Редлих, Оренштајн и Шпицер тврди пак, да оно у смислу уговора са манастиром Беочином, склопљеног 1891 године и одобреног Његовим Величанством краљем, има права не само на ту нову кају, него и на све остало земљиште манастира Беочина, где се од сада пронађе каја. Фабрика неће да напусти то своје право, те с тога манастир не сме да преговара у погледу закупа нове каје ни с ким другим, него са „Унијон“ као наследником фирме Редлих, Оренштајн и Шпицер. *Министар председник Векерле својом одлуком, донесеном 17. (30) септембра ове године, одбио је уток фирме „Унијон“ и мерника Лукача а одобрио одлуку саборског одбора, јер путем јавне лицитације постићи ће се боља закупнина уз повољније услове по манастир и јер једино манастир, односно саборски одбор имају право да установе услове за закуп.*

Ова значајна одлука министра-председника садржи још врло важна откровења о продаји прве беочинске каје. *Министар-председник тврди, да је краљ својом одлуком од 20. августа 1895. године дао своју превишњу дозволу, да се за 200.000 круна могу продати 28 јутара и 341 квадратни хват земљишта, које је држала под закуп фирма Редлих, Оренштајн и Шпицер*, али уговор о продаји тог земљишта, склопљен између манастира у Беочина и те фирме 1891. године није у опште био предмет превишњег одобрења. Министар-председник прегледавши списе о тој ствари уверио се, да у крилу наших автономних власти влада погрешно мишљење у погледу краљевске одлуке о продаји 29 јутара и 341 хвата земљишта каје, па с тога нарочито *упозорава саборски одбор* да краљевом одлуком од 20. августа 1895. године није одобрен уговор од 27 јануара 1891. године у погледу продаје тог земљишта, него само је дозвољено, да се то земљиште може продати за 200.000 круна, *те је уговор о продаји могао бити склопљен тек после ове краљевске одлуке и морао се поднети краљу на одобрење.* Пошто то није учињено, *то је грунтовнички препис земљишта на фирму Редлих, Оренштајн и Шпицер*, извршен на основу уговора 1891. године, неисправан, а и накнадно продаја других 20 јутара земљишта (1896. године 6 јутара и 1036 квадратних хвати и 1899. године, 13 јутара и 430 квадратних хвати) *извршена је незаконито без претходне дозволе Његовог Величанства* услед погрешног и по манастир Беочин штетног тумачења 8 тачке уговора од 1891 године

Одлука министар-председника јасна је. У њој се отворено признаје, да је земљиште манастира Беочина продато незаконитим путем и без одобрења Његовог Величанства Министар председник тврди, да краљ није одобрио уговор о продаји тог земљишта фирми Редлих, Оренштајн и Шпицер, него је само одобрио, да се уопште може продати за 200.000 круна. — Краљ није могао ни одобрити тај уговор, јер није могао бити предмет превишњег одобрења. — Најпре је морао српски народно-црквени сабор да прихвати тај уговор и тек онда је могао бити поднесен краљу на одобрење. Министар председник зато и напомиње, да је после оне краљевске одлуке требао да се склопи нов уговор, а на основу уговора од 1891. године није се могло преписати то земљиште на фирму Редлих, Оренштајн и Шпицер Али баш у том грму и лежи зец. Патријарх Бранковић и ондашњи саборски одбор нису хтели да изнесу ствар пред сабор, јер су знали, да ће пропасти са том трговином. Они су се ухватили за претходну краљеву дозволу и продали кају за 200 000 круна, дакле у бесцење, изигравши право народно црквеног сабора. То је била дакле превара И за ту се превару не би дознало, да радикална странка није одлучно тражила, да се народно добро врати народу. Сад се може и боље разумети, зашто је патријарх Бранковић онемогућавао саборски рад.

На крају морамо да обратимо пажњу на још једног кривца Кад је беочинска каја на озакав начин продата, био је народни фискал др. Полит. Он није ништа учинио, да се спречи ова незаконита продаја каје. Зар он као правник није опа-

зио, да краљевска одлука не одобрава продају фирми Редлих Оренштајн и Шпицер? Како је он смео дозволити, да се овако шта учини а да не уложи свој протест против изигравања автономије! Није ли то жалосно, да нас министар председник у позорава на оно, на што нас је требао да упозори народни фискал! Чудновато је, да је др Полит пропустио и у случају беочинске каје да спречи развлачење народног добра, као што је пропустио, кад је Герман Анђелић испод жита дао Ходош Румунима. Радикалној странци пало је пак у део, да народу врати она добра, која су нам отета у време либералске управе и фискалата дра Полита. Она ће учинити своју дужност у оба правца. Питање беочинске каје пречишћено је сада. Саборски одбор као заступник манастира наредиће што треба, да се незаконито продата беочинска каја врати народу. Пресуда је већ изречена. Кривце у развлачењу народног добра постићи ће ипак заслужена казна.

=

Анексија Босне и Херцеговине.

Анексија Босне и Херцеговине свршена је ствар. Још ово дана можда већ у среду изићи ће ручно писмо цара и краља Фрање Јосифа да се Босна и Херцеговина припајају Аустро-Угарској. Босна и Херцеговина неће припасти ни Аустрији ни Угарској, нити ће бити заједничка, већ ће бити засебно тело, а над њом ће стајати под краљ.

„Пестер Лојд“ јавља да су о томе знали у напред сви министри аустријски и угарски, све вође коалиције у Угарској и да су пристали на то. У ову вест не може се лако веровати јер би Аустрија удесила да од Босне и Херцеговине има само она користи.

Ову промену морали би да усвоје и угарски и аустријски сабор. У Бечу држе да ће оба сабора пристати, јер нити би се Угарска радовала да добије још више Словена нити Аустрија.

У Бечу мисле да Турска неће правити неприлике јер ће Аустро-Угарска повући своју војску из новопазарског санџака и тиме ће учинити услугу Турској. Биће дакле шљиве за брашно.

До сад је кажу било потребно да аустро-угарска војска поседне новопазарски санџак и тако одвоји Србију од Црне Горе, а сад мисле да то више није потребно.

У Бечу се надају да ће само Енглеска бити противна, међу тим руски министар Изволски бави се у Паризу, и они су се погодили. У чему, то се још сигурно не зна. Француски листови јако пишу против анексије и кажу, да Аустро Угарска несме тако лако прекршити и поцепати берлински уговор, које је потписало седам велесила.

Из Сарајева јављају да су се вође православних Срба и муслимана кренули у Пешту, да се тамо договоре шта да раде против анексије.

У Србији су јако узнемирени због анексије. Око три хиљаде особа искупило се пред турским конзулатом, да тамо протестирају против анексије. Краљ остаје у Београду. Министарски се савет саветује.

Енглески и француски листови оштро пишу против анексије, једино одобравају листови Немачке.

Из Загреба јављају, да је 13. кор добио заповест да иде у Босну и Херцеговину.

У Бечу држе да ће се ово све свршити лепо и на миру, но могу се лако преварити, па да ми то платимо нашом кожом. Кад сами признају да не треба више Словена Угарској, и не треба више Словена Аустрији, на што нам онда Босна и Херцеговина, да имамо само заплета и кубуре, а онај народ и тако нећемо усрећити. Једино ће отуда имати хасне аустријски велики трговци и капиталисте, а сви ми остали само штете.

Резолуција

радикалног збора Срба из Даља Белог Брда, Борова и осталих околних места, одржаног у Даљу 21. септембра (4. октобра) 1908

1

Радикални збор у Даљу оценивши положај и прилике у којима се налазио наш народно-црквени сабор приликом свог последњег заседања, потпуно одобрава држање радикалних посланика при избору српског патријарха, и са потпуним поверењем очекује и добре резултате тог саборског рада.

Поздрављујући радикалне посланике, поздравља овај збор и новоизабраног српског патријарха, господина Лукијана Богдановића, са жељом да у свом животу и раду по примеру старих српских првосветитеника, тражи снаге и ослонца једино у љубави и поверењу свога народа, јер је народна љубав и поверење најчвршћи бедем и одбрана.

2.

Радикални збор у Даљу сматра својом пријатном дужношћу да најтоплије захвали клубу радикалних посланика и новоизабраном српском патријарху, што су се у овим тешким приликама, сетили и на животно питање српског народа у Даљу, Белом Брду и Борову, те су се очински постарали да се овом сиромашном народу на дољском властелинству свим силама помогне да не бежи у бели свет, већ да на свом огњишту заслужи себи кору хлеба.

3.

Српски народ из Даља, Белог Брда и Борова, скупљен на радикалном збору у Даљу, најтоплије захваљује изасланицима вел. Саборског Одбора г. г. проти Божидару Поповићу и др. Жарку Миладиновићу, који су за време интеркаларне управе дољског властелинства, учинили небројена добра овом народу, и који су спојивши интерес дољског властелинства са интересом овог народа, показали прави пут којим треба да ходи свагдашњи дољски властелин.

4.

Радикални збор у Даљу опуномоћава једно изасланство које ће ову резолуцију, својим путем поднети новоизабраном српском патријарху г. Лукијану Богдановићу, клубу радикалних посланика, и г. г. проти Божидару Поповићу и дру Жарку Миладиновићу.

Бугарски цар.

Као што смо јавили Бугарска је прогласила своју независност од Турске. Прогласила је кнеза Фердинанта за бугарског цара. Ми смо већ рекли шта о овоме мислимо. Бугарска хоће ово „царовање“ да употреби против других држава на Балкану и неради с њима заједнички већ против њих. Бугари су са неописаним одушевлењем примили царску титулу свога досадањег кнеза. И Бугарска је овим кораком повредила берлински уговор и у Цариграду су јако раздражени против тога. Велика већина Турске војске јако је ратоборна. У Цариграду је скоро стално на окупу министарски савет. Нема сумње да је Турска забуњена тиме што су у исти мах и Аустроугарска и Бугарске ударили по берлинском уговору, те незна на коју ће страну.

Енглеска је сву своју средоземну флоту усредсредила код Малте.

Из Атине јављају: Грчка хоће да припоји себи Крит, јер то не може друкче бити, кад аустро угарска хоће себи да припоји Босну и Херцеговину и кад је Бугарска прогласила своју независност. Грчка влада није отпустила тридесет хиљада резервиста који су довршили маневре, већ их је задржала.

За дан два знаћемо више што шта, шта ће бити од Бугарске царевине као и од наше окупације.

Повлачење жандармерије из Шајкашке и истрага против поступка жандарског

Како нам јављају из више места Шајкашке, а како смо и иначе извештени, прекобројна жандармерија је бројавно опозвана из Шајкашке, и наш народ је дануо душом. Уједно је како смо извештени, по налогу министарском покренута истрага да би се пронашли и казнили они жандари, који су са народом у Шајкашкој сурово и неисправно поступили, за време док су били размештени по шајкашким општинама. Истрага је та поверена главном заповедништву новосадске жандармерије постаје. Колико дознајемо да је већ био у неким општинама шајкашким и испитавао, но свет било што неће, било из страха не износи оно, против чега се тако горко тужио. Истрага ће бити продужена и наш би свет добро урадио, да изнесе истражитељу све што има, да би с једне стране кривци били по заслуги кажњени а с друге стране, да не би изгледало да су те тужбе биле нестварне и неистините.

Изгорело дете.

Јаша Корић, становник у Бабиној греди, оставио је своје подсвојче Мару Вуковић у кухињи крај ватре и ова се упали. Док јој је поочим, на врисак дошао, дотле је несретно дете добило самртне опекотине. Јадница је у највећим мукама умрла. Оваки и овом слични случајеви врло се често догађају, па зато пазимо на своју дечицу и уданицу нашу.

Брзојави „Застави“.

Стигли 23. септембра.

Поверен да сабору.

Вуковар. На данашњој ванредној скупштини наше српске православне црквено школске општине изражено је једногласно поверење већини нашег народно-црквеног сабора и придружено је резолуцији црквене општине новосадске.

Ван у Будимпешти

Будимпешта. Данас ујутру стигао је из Беча овамо бан Раух. Саветовао се јуче са Еренталом а данас са Векерлом и Црнковићем.

Аудијенција.

Будимпешта. Краљ је данас примио Дарањија у аудијенцију која је трајала један сат.

Одговорни уредник
Константин Брајаровић.

Лицитациона објава.

У смислу одлуке православног српског народно-црквеног саборског одбора од 8. августа о. г. бр С. О. 6736/1631. из 1908 год, издаваће се у закуп на једну годину оранице манастира

Св. Ђурђа

за јесењи и пролетњи усев на јавној лицитацији, која ће бити 30. **септембра (13. октобра)** о. г. пре подне у 9 сахата и идућих дана — док се не изда свих 190 јутара.

Закупнина се плаћа прва половина одмах при лицитацији, а друга половина крајем маја 1908. Издаваће се парц ларно по 2 јутра.

Земља се предаје у посед одмах чим се прва половина закупнине уплати. — Закупник плаћа по јутру 1 К на име мерничког трошка.

Ко хоће да лицитира, мора да положи жаобину 10% од почетне цене, коју одређује изасланик саборског одбора.

Вршац, 21 септембра (4. октобра) 1908.

1321 1—3

Божидар Поповић,
члан и изасланик саборског одбора

Позив.

Добротворно друштво „**Милосрђе**“ у Чуругу, које ис плаћује наследницимо **1000 К**, припомоћи, као примљена члана учтиво Вас позива на

ОСНИВАЧКУ СКУПШТИНУ,

која ће се одржати у недељу, 5. (18.) октобра 1908 године у 2 сата после подне у средњој школи.

Чуруг, датум поштанског жига.

Управа.

Предмети: 1. Бирање председника и перовође. 2. Примање правила са допуном високог министарства под бр. 13604/908. год. 3. Бирање управе. 4. Бирање надзорног одбора. 5. Бирање 2 члана за оверовљење записника. 6. Предлози.

1315 1—1

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.